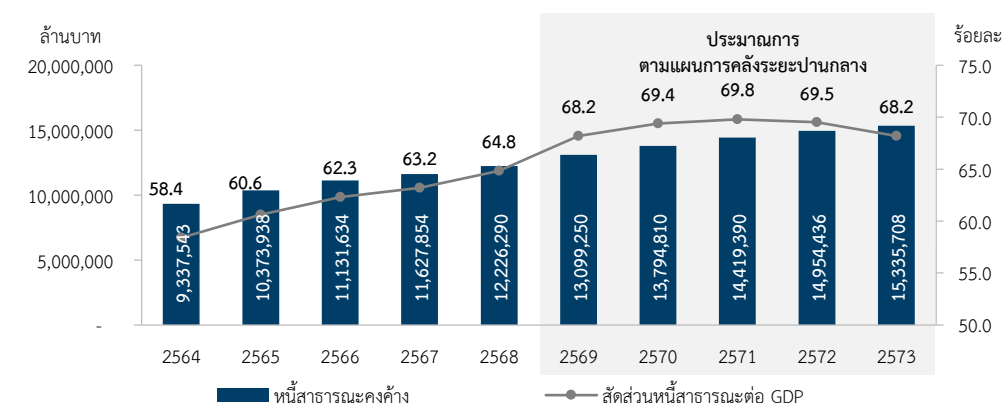

บทความ เรื่อง บทเรียนการเพิ่ม VAT ในต่างประเทศ

การเพิ่มอัตรา VAT ในหลายประเทศ เป็นกลไกหลักในการสร้างรายได้ ซึ่งต้องมีการประเมินสถานการณ์ ความจำเป็น และการสร้างความรู้ความเข้าใจ การสื่อสารกับประชาชน รวมทั้งการออกแบบนโยบาย/มาตรการรองรับผลกระทบ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและการยอมรับจากสังคม

ประเทศไทยดำเนินนโยบายการคลังแบบขาดดุลมาอย่างต่อเนื่อง จากการมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ส่งผลให้ภาครัฐต้องกู้เงินเพื่อนำมาชดเชยการขาดดุลงบประมาณมาโดยตลอด สะท้อนจากข้อมูลสำนักบริหารหนี้สาธารณะ ณ เดือนกันยายน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ที่พบว่า มูลค่าหนี้สาธารณะของไทยอยู่ที่ 12.2 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 64.8 ต่อ GDP อีกทั้ง จากข้อมูลแผนการคลังระยะปานกลาง ปีงบประมาณ พ.ศ. 2570 - 2573 ของกระทรวงการคลัง ยังคาดการณ์ว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2573 ระดับหนี้สาธารณะจะเพิ่มขึ้นเป็น 15.3 ล้านล้านบาท หรือมีสัดส่วนร้อยละ 68.2 ต่อ GDP ซึ่งเกือบบึ่งเพดานหนี้สาธารณะที่กำหนดไว้ไม่เกินร้อยละ 70 การมีหนี้สาธารณะที่สูงเป็นผลจากภาครัฐมีแนวโน้มจะใช้จ่ายในด้านสวัสดิการและการกระตุ้นเศรษฐกิจมากขึ้น ขณะที่การจัดเก็บรายได้ที่ยังมีข้อจำกัด ทั้งภาษีเงินได้นิติบุคคลที่มีการให้สิทธิพิเศษเพื่อดึงดูดการลงทุนโดยเฉพาะจากต่างประเทศ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มีคนอยู่ในระบบภาษีไม่มาก อีกทั้ง ยังมีการยกเว้น/ลดหย่อนภาษีตามเงื่อนไขต่าง ๆ ทำให้ปัจจุบันแหล่งรายได้หลักของภาครัฐมาจากภาษีมูลค่าเพิ่ม (Value Added Tax: VAT) เนื่องจาก VAT เป็นภาษีที่มีฐานภาษีกว้าง และจัดเก็บบนมูลค่าเพิ่มของสินค้า/บริการ²⁷ ในแต่ละชั้นของห่วงโซ่อุปทาน ตั้งแต่การผลิต จำหน่าย บริโภค รวมถึงนำเข้า

แผนภาพ 16 หนี้สาธารณะคงค้างและสัดส่วนหนี้สาธารณะต่อ GDP ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 - 2573

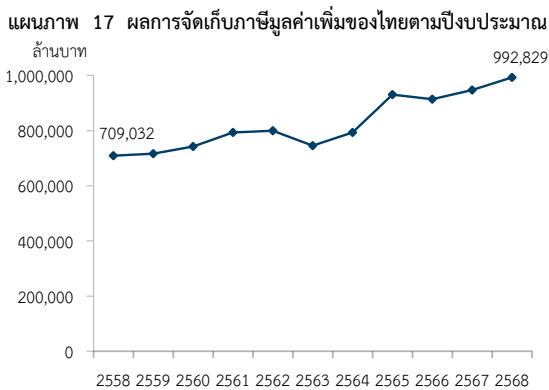

²⁷ สำหรับผู้ประกอบการที่เป็นผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการที่เป็นผู้ขายสินค้าหรือบริการที่มีรายรับจากการขายหรือผลิตสินค้าหรือบริการเกินกว่า 1.8 ล้านบาทต่อปี จะต้องมีการจดทะเบียน VAT ขณะที่ผู้ประกอบการที่มีรายได้ต่ำกว่านั้นสามารถจดทะเบียนได้ แต่เป็นลักษณะภาคสมัครใจ

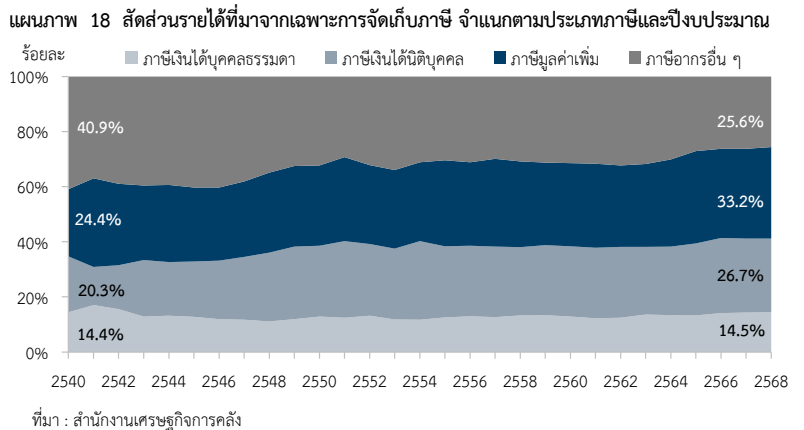
สถานการณ์การจัดเก็บ VAT ของไทย

ปัจจุบันไทยจัดเก็บ VAT ในอัตราร้อยละ 7 ซึ่งเป็นอัตราที่รัฐบาลขยายระยะเวลาการปรับลดจากร้อยละ 10 มาตั้งแต่ช่วงที่ประเทศประสบวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 และยังไม่มีแนวโน้มที่จะปรับเพิ่ม VAT ให้กลับไปอยู่ในระดับเดิม ซึ่งธนาคารโลก²⁸ มีข้อเสนอแนะว่า ไทยควรปรับขึ้นอัตรากษัตริย์ดังกล่าวกลับไปเป็นร้อยละ 10 เพื่อให้ประเทศเข้าสู่วิถีทางในการเป็นประเทศรายได้สูง ขณะเดียวกันอัตราร้อยละ 7 ยังเป็นอัตราที่ต่ำเป็นอันดับที่ 6 ของโลก²⁹ และต่ำเมื่อเทียบกับประเทศในกลุ่ม ASEAN อย่างเช่นประเทศสิงคโปร์ เวียดนาม อินโดนีเซีย ที่มีอัตราอยู่ที่ร้อยละ 9 10 และ 12 ตามลำดับ ขณะที่กลุ่มประเทศสมาชิก OECD มีอัตราเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 19³⁰

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาสถานการณ์การจัดเก็บ VAT ในปัจจุบันจากข้อมูลสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง พบว่า VAT เป็นแหล่งรายได้ที่รัฐสามารถจัดเก็บได้มากที่สุด โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 มีมูลค่าจัดเก็บได้รวมทั้งสิ้น 992,829 ล้านบาท คิดเป็นเกือบ 1 ใน 3 หรือร้อยละ 29.3 ของรายได้ที่ภาครัฐจัดเก็บได้ทั้งหมด (ประกอบด้วยรายได้ที่มาจากภาษีอากร และการนำส่งรายได้จากหน่วยงานภาครัฐ) อีกทั้ง บทบาทของ VAT ยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้จากภาษีประเภทอื่น สะท้อนจากในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ที่รายได้จาก VAT มีสัดส่วนมากถึงร้อยละ 33.2 ต่อรายได้ทั้งหมดที่มาจากภาษีอากร โดยปรับเพิ่มขึ้นอย่างมากจากร้อยละ 24.4 ของปีงบประมาณ พ.ศ. 2540 ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นไปในรูปแบบเดียวกับหลายประเทศที่มีสัดส่วนรายได้จาก VAT ในระดับสูง นอกจากนี้ การปรับเพิ่มอัตรา VAT ยังเป็นเครื่องมือในการเพิ่มรายได้ให้แก่ภาครัฐ อาทิ ประเทศสิงคโปร์ มีการเพิ่ม GST (Goods & Service Tax เทียบเท่า VAT) จากร้อยละ 7 เป็นร้อยละ 8 ในปี 2566 ก่อนที่จะทยอยปรับเป็นร้อยละ 9 ในปี 2567 เช่นเดียวกับประเทศญี่ปุ่น ที่เริ่มปรับอัตรา JCT (Japanese Consumption Tax เทียบเท่า VAT) จากร้อยละ 5 เป็นร้อยละ 8 ในปี 2557 และปรับเพิ่มอีกครั้งในปี 2562 เป็นร้อยละ 10 ซึ่งเป็นอัตราที่ใช้ในปัจจุบัน

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

แนวทางการขึ้น VAT ในต่างประเทศ

ประเทศต่าง ๆ ที่จัดเก็บ VAT ในอัตราที่สูงกว่าไทย ในอดีตเคยจัดเก็บในอัตราที่ต่ำกว่าในปัจจุบัน รวมถึงต่ำกว่าไทยมาก่อน แต่ประเทศเหล่านั้นมีการปรับอัตรากษัตริย์ขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการปรับขึ้น VAT ย่อมนำมาซึ่งผลกระทบ ทำให้การตัดสินใจขึ้น VAT ของหลายประเทศต้องมีการดำเนินการตั้งแต่การศึกษากลไกในการปรับให้เหมาะสมกับบริบทและสภาพปัญหา การสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจต่อสังคมเพื่อลดแรงต้านควบคู่กับการมีมาตรการบรรเทาและช่วยเหลือกลุ่มที่จะได้รับผลกระทบ โดยบทเรียนของการปรับขึ้น VAT ในต่างประเทศ สรุปได้ดังนี้

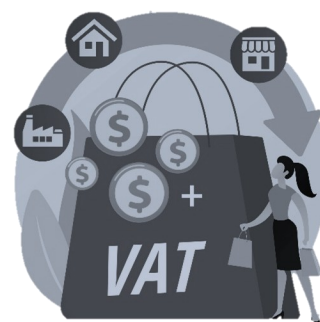
²⁸ World Bank, 2023. Thailand Public Spending and Revenue Assessment: Promoting an Inclusive and Sustainable Future.

²⁹ PWC, 2568. สถิติอัตรากษัตริย์มูลค่าเพิ่มหรืออัตรากษัตริย์สินค้าหรือบริการของประเทศหรือเขตพื้นที่ (territory) ต่าง ๆ.

³⁰ พิทวัส พูนผลกุล (สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์), 2567. บทความเรื่อง “ประเทศต่าง ๆ เก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราเท่าไร ?”.

1. **การกำหนดวัตถุประสงค์ของการปรับขึ้นอัตรา VAT** อาทิ **ประเทศสิงคโปร์** รัฐบาลกำหนดวัตถุประสงค์ของการขึ้นอัตรา VAT อย่างชัดเจนว่าจะนำรายได้ที่เพิ่มขึ้นไปใช้เป็นค่าใช้จ่ายสำหรับสวัสดิการทางสังคม ทั้งด้านสาธารณสุขในการดูแลผู้สูงอายุ ด้านการศึกษาของเด็กปฐมวัย ด้านโครงสร้างพื้นฐานในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมและที่อยู่อาศัยของประชาชน รวมถึงเพื่อรับมือกับภัยคุกคามด้านไซเบอร์ เช่นเดียวกับ **ประเทศญี่ปุ่น** ที่นำไปใช้ในการดำเนินนโยบายสวัสดิการสังคม อาทิ การเพิ่มเงินช่วยเหลือสำหรับผู้มีรายได้น้อยที่อยู่ในระบบบำนาญ การสนับสนุนการศึกษาในระดับเด็กปฐมวัย/เด็กเล็กและระดับอุดมศึกษาของครัวเรือนรายได้น้อย การเพิ่มค่าจ้างให้แก่เจ้าหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุและครูโรงเรียนอนุบาล การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานเพื่อลดและป้องกันภัยพิบัติทางธรรมชาติ ตลอดจนการชดเชยผลกระทบจากภาษีการบริโภคที่สูงขึ้นให้แก่โรงพยาบาลและหน่วยงานอื่น ๆ ในระบบสาธารณสุข

2. **การปรับอัตรา VAT สามารถดำเนินการได้หลายวิธี** โดย **ประเทศญี่ปุ่น** ในปี 2562 มีการนำระบบอัตราภาษีสองระดับ (Dual Tax Rate) มาใช้ควบคู่กับการปรับอัตรา VAT เพื่อสร้างความยืดหยุ่นในระบบภาษีและลดผลกระทบต่อการบริโภค โดยระบบภาษีดังกล่าวมีการจัดเก็บ VAT แบ่งเป็น 2 อัตรา คือ อัตราทั่วไปหรืออัตรามาตรฐาน (Standard Tax Rate) อยู่ที่ร้อยละ 10 สำหรับสินค้าบริการทั่วไป และอัตราภาษีลดหย่อนร้อยละ 8 สำหรับสินค้าบริการที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของครัวเรือน อย่างเช่น ข้าว ผัก เนื้อสัตว์ ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากนม อาหารที่ซื้อกลับบ้าน (Takeaway) เช่นเดียวกับ **สหราชอาณาจักร** ที่มีการปรับอัตราภาษีมาตรฐานจากร้อยละ 17.5 เป็นร้อยละ 20 ในปี 2554 โดยยังคงอัตราภาษีลดหย่อนอยู่ที่ร้อยละ 5 สำหรับสินค้าและบริการจำเป็น อาทิ ค่าก๊าซ ค่าไฟฟ้า ขณะที่ **ประเทศสิงคโปร์** ที่มีการปรับเพิ่ม VAT เป็นร้อยละ 9 ในปี 2567 ใช้ระบบปรับขึ้นแบบอัตราเดียวในทุกสินค้าและบริการเกือบทั้งหมด และไม่มีการยกเว้นการจัดเก็บภาษีในสินค้าจำเป็นพื้นฐาน เนื่องจากมองว่าการยกเว้นไม่ใช่มาตรการช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพต่อผู้มีรายได้น้อยอย่างแท้จริง เพราะผู้มีรายได้สูงก็ซื้อสินค้าจำเป็นเช่นเดียวกันและในปริมาณที่มากกว่า จึงได้รับประโยชน์จากการยกเว้นมากกว่า

3. **การปรับขึ้นอัตรา VAT อย่างค่อยเป็นค่อยไป (Gradual Implementation)** โดย **ประเทศสิงคโปร์** นำ GST (Good and service tax) มาใช้ครั้งแรกในปี 2537 โดยกำหนดอัตรา VAT ไว้ที่ร้อยละ 3 ซึ่งต่อมารัฐบาลได้มีการประกาศปรับ VAT อย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2561 รัฐบาลสิงคโปร์ประกาศจะขึ้นอัตรา VAT ล่วงหน้าจากร้อยละ 7 เป็นร้อยละ 9 โดยในปี 2566 มีการปรับขึ้นอัตรา VAT เป็นร้อยละ 8 และปรับอีกครั้งเป็นร้อยละ 9 ในปี 2567 ขณะที่ **ประเทศญี่ปุ่น** ในปี 2557 รัฐบาลได้ประกาศขึ้นอัตรา VAT แบบขั้นบันได จากเดิมที่อยู่ที่อัตราร้อยละ 5 เป็นร้อยละ 10 โดยดำเนินการปรับขึ้น 2 ครั้ง คือ เพิ่มเป็นร้อยละ 8 ในปี 2557 และเป็นร้อยละ 10 ในปี 2558 แต่ภายหลังมีการเลื่อนออกไปเป็นปี 2562 เนื่องจากรัฐบาลมีการประเมินภาวะเศรษฐกิจในขณะนั้นที่ยังน่ากังวล ซึ่งชี้ให้เห็นถึงการดำเนินการที่เป็นลำดับขั้นและไม่เร่งรัดมากเกินไป

4. **การมีระยะเวลาเปลี่ยนผ่าน (Transition Period) ในการปรับตัว** ยกตัวอย่างเช่น **สหราชอาณาจักร** ในการบังคับใช้อัตรา VAT ร้อยละ 20 ในเดือนมกราคม ปี 2554 ได้มีการประกาศแจ้งล่วงหน้าตั้งแต่เดือนมิถุนายน ปี 2553 หรือให้ระยะเวลาประมาณครึ่งปีในการปรับตัว ส่วน **ประเทศญี่ปุ่น** ภาครัฐได้ออกประกาศปรับขึ้นอัตรา VAT เป็นร้อยละ 10 อย่างเป็นทางการ โดยให้มีผลบังคับใช้หลังจากประกาศประมาณ 1 ปี อีกทั้ง ยังมีมาตรการเปลี่ยนผ่านในบางสินค้าหรือบริการ³¹ เช่น ค่าบริการงานรับเหมา (Contracted work) สามารถจัดเก็บภาษีในอัตราเดิมหรือร้อยละ 8 กรณีที่มีการส่งมอบงานในระยะเวลาตามเงื่อนไข รวมถึงค่าสาธารณูปโภค (ค่าไฟฟ้า ค่าก๊าซ ค่าน้ำ ค่าโทรศัพท์) ที่อยู่ภายใต้สัญญาที่ยังมีผลต่อเนื่อง โดยสามารถจัดเก็บในอัตราเดิม หากเป็นสิทธิในการเรียกเก็บค่าบริการอยู่ในช่วงก่อนการบังคับใช้อัตราใหม่

³¹ Grant Thornton, 2019. Japan Tax Bulletin 2019 consumption tax rate changes and other related reforms.

5. การออกมาตรการรองรับหลังการปรับอัตรา VAT โดย**ประเทศสิงคโปร์** มีการออกมาตรการรองรับผลกระทบจากค่าครองชีพที่สูงขึ้นจากการขึ้น VAT ในรูปแบบของเงินช่วยเหลือ ที่จ่ายอัตโนมัติและไม่ต้องลงทะเบียนใหม่ทุกครั้ง ทำให้ประชาชนได้รับความช่วยเหลือทันที อาทิ โครงการบัตรกำนัล GST เช่นเดียวกับ**ประเทศญี่ปุ่น** ที่ออกมาตรการช่วยเหลือทั้งชั่วคราวและถาวร เพื่อกระตุ้นการบริโภคหลังปรับขึ้น VAT เช่น เพิ่มเงินอุดหนุนในการซื้อบ้าน ลดภาษีรถยนต์ที่จดทะเบียนใหม่ โครงการสะสมแต้มหรือแลกสิทธิประโยชน์เมื่อซื้อบ้าน ประหยัดพลังงานหรือออกแบบเพื่อผู้สูงอายุ และการให้เงินคืนร้อยละ 2 – 5 สำหรับการชำระผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้ ญี่ปุ่นยังมีมาตรการช่วยเหลือธุรกิจขนาดเล็ก (รายได้ไม่เกิน 10 ล้านเยนต่อปี) โดยให้ยกเว้นการเสีย VAT แต่เมื่อใช้ระบบใบกำกับภาษีแบบใหม่ ธุรกิจเหล่านี้ต้องสมัครเป็นผู้เสียภาษีจึงจะออกใบกำกับได้ รัฐบาลจึงผ่อนปรนให้ชำระเพียงร้อยละ 20 ของ VAT เป็นระยะเวลา 3 ปี พร้อมพัฒนาระบบใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์ภาคบังคับ เพื่อช่วยให้ภาคธุรกิจคำนวณและขอคืนภาษีได้อย่างถูกต้อง³² ส่วน**ประเทศโคลัมเบีย** มีนโยบายวันปลอดภาษีมูลค่าเพิ่ม เพื่อส่งเสริมการบริโภคสินค้าหรือบริการที่สำคัญต่อครัวเรือนรายได้น้อย ให้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสีย VAT เป็นการชั่วคราว อาทิ อุปกรณ์การเรียน อีกทั้ง ยังมีโครงการ VAT Refund โอนเงินโดยไม่มีเงื่อนไขให้ครัวเรือนยากจน เพื่อบรรเทาผลกระทบจากการขึ้นภาษี ควบคู่กับการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บ VAT โดยออกมาตรการป้องกันการหลบเลี่ยงภาษี ผ่านการบังคับใช้ใบแจ้งหนี้อิเล็กทรอนิกส์ (E-invoicing) เพื่อส่งเสริมให้ธุรกิจเข้าสู่ระบบภาษี เนื่องจากมีธุรกิจนอกระบบจำนวนมาก อีกทั้ง ยังจูงใจผู้ประกอบการด้วยการอนุญาตให้นำ VAT จากการซื้อหรือนำเข้าสินค้าทุน (capital goods) มาหักลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลได้³³

ตาราง 12 การออกมาตรการรองรับหลังการปรับอัตรา VAT ในต่างประเทศ

ประเทศสิงคโปร์	
มาตรการช่วยเหลือ	โครงการบัตรกำนัล GST ดำเนินการตั้งแต่ปี 2555 จนถึงปัจจุบัน เพื่อช่วยเหลือกลุ่มประชาชนรายได้น้อยและรายได้ปานกลางในด้านต่าง ๆ ได้แก่ - การมอบเงินสดให้แก่ประชาชนรายได้น้อยที่อายุ 21 ปีขึ้นไป เพื่อใช้จ่ายสินค้าจำเป็นในชีวิตประจำวัน - การโอนเงินสทบเข้าบัญชีกองทุนสุขภาพเมดิเซฟ (MediSave) ให้แก่ประชาชนอายุ 65 ปีขึ้นไป เพื่อช่วยสนับสนุนค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ - ภาครัฐยังมอบเงินช่วยเหลือค่าสาธารณูปโภค (U-Save) และค่าบำรุงรักษาอาคาร ในรูปแบบเงินคืน (rebate) รายไตรมาส ให้แก่ครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในแฟลตของการเคหะสิงคโปร์
ประเทศญี่ปุ่น	
มาตรการช่วยเหลือชั่วคราว	- การให้เงินคืน (rebate) เฉพาะการชำระผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ (มาตรการชั่วคราวระยะเวลา 9 เดือน) โดยผู้บริโภคจะได้รับเครดิตภาษีคืนร้อยละ 2 - 5 เป็นคะแนนสะสม ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการชะลอการใช้จ่ายของผู้บริโภคหลังการปรับขึ้นอัตราภาษี - คะแนนสะสมเพื่อใช้แทนเงินสดหรือแลกสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เมื่อซื้อบ้านประหยัดพลังงาน ทนทานต่อแผ่นดินไหว หรือออกแบบเพื่อผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นมาตรการระยะเวลา 6 เดือน
มาตรการช่วยเหลือถาวร	- การเพิ่มเพดานเงินอุดหนุนสำหรับผู้ซื้อบ้านจาก 300,000 เยน เป็น 500,000 เยน - การปรับลดภาษีรถยนต์สำหรับผู้บริโภคนั้นส่วนบุคคลที่จดทะเบียนครั้งแรกตั้งแต่วันที่ปรับขึ้น VAT เป็นร้อยละ 10 เพื่อลดผลกระทบที่จะส่งผลกระทบต่อความต้องการรถยนต์
การปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดเก็บ VAT	การพัฒนากระบวนการออกใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์ภาคบังคับ โดยบังคับใช้ตั้งแต่เดือนตุลาคม ปี 2566 เป็นต้นไป เพื่อให้ภาคธุรกิจมีเวลาปรับตัวและเตรียมความพร้อม โดยในช่วงระหว่างเปลี่ยนผ่าน รัฐบาลอนุญาตให้มีการหักภาษีจากการซื้อที่ต้องเสียภาษี โดยระบบดังกล่าวจะช่วยอำนวยความสะดวกแก่ภาคธุรกิจให้สามารถคำนวณภาษีที่ขอคืนภาษีได้อย่างถูกต้อง
ประเทศโคลัมเบีย	
มาตรการช่วยเหลือ	- นโยบายวันปลอดภาษีมูลค่าเพิ่มเพื่อส่งเสริมการบริโภคสินค้าหรือบริการที่สำคัญต่อครัวเรือนรายได้น้อยให้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสีย VAT เป็นการชั่วคราวในระยะเวลาที่กำหนด อาทิ อุปกรณ์การเรียน เครื่องใช้ในครัวเรือน - โครงการ VAT Refund การโอนเงินช่วยเหลือแบบไม่มีเงื่อนไขให้ครัวเรือนที่ยากจนและเปราะบาง เพื่อบรรเทาผลกระทบของ VAT
การปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดเก็บ VAT	ระเบียบการใช้ใบแจ้งหนี้อิเล็กทรอนิกส์ (E-invoicing) สำหรับผู้ประกอบการ โดยบังคับใช้แก่ผู้เสียภาษีในระบบทั้งหมด เพื่อป้องกันการหลบเลี่ยงหรือนิยาม นอกจากนี้ ยังมีการจูงใจให้เข้าสู่ระบบภาษี VAT ด้วยการอนุญาตให้นำ VAT จากการซื้อหรือนำเข้าสินค้าทุน (capital goods) มาหักออกจากภาษีเงินได้นิติบุคคลได้

ที่มา : รวบรวมโดย กษส. สศช.

³² Stripe, Inc., 2568. บทความเรื่อง “การเปิดตัวระบบใบแจ้งหนี้ของญี่ปุ่นและสถานการณ์ที่ควรออกใบแจ้งหนี้” เข้าถึงได้จาก <https://stripe.com/th/resources/more/japan-invoice-system-launch#kaarepliynmaaichrabbaibkamkabphaasii>

³³ World Bank, 2018. Revisiting the Distributive Impacts of Fiscal Policy in Colombia.

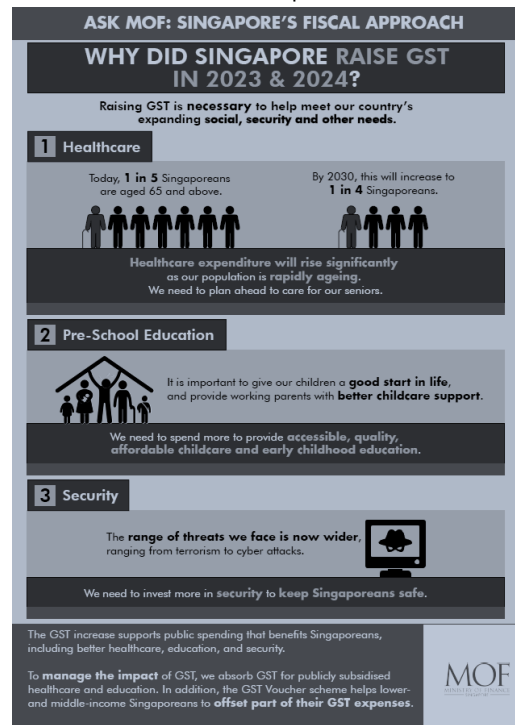
6. การสร้างความเข้าใจและการสื่อสารข้อมูลให้แก่ประชาชนและภาคธุรกิจ กรณี**ประเทศญี่ปุ่น**ให้ความสำคัญกับการสื่อสาร ทั้งข้อมูลที่ต้องและมาตรการรองรับการปรับภาษีต่อประชาชนผ่านช่องทางต่าง ๆ ควบคู่กับการเปิดเผยข้อมูลแผนการใช้จ่ายงบประมาณจาก VAT ที่ปรับขึ้น เพื่อแสดงถึงความโปร่งใสและความรับผิดชอบของภาครัฐ อาทิ การนำไปพัฒนาสวัสดิการทางสังคมให้มีความยั่งยืน มาตรการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย หรือการลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน **ประเทศสิงคโปร์** รัฐบาลมีการสื่อสารข้อมูลและเหตุผลที่ถูกต้องชัดเจนอย่างต่อเนื่อง โดยออกประกาศและเผยแพร่ข้อมูลการปรับขึ้น VAT ผ่านช่องทางที่หลากหลาย อาทิ เว็บไซต์ของกรมสรรพากร การส่ง SMS หรือจดหมาย ซึ่งในส่วนของภาคประชาชน มีการชี้แจงถึงแนวทางการใช้รายได้จากการปรับขึ้น VAT สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขและการดูแลผู้สูงอายุ รวมถึงใช้ในการออกมาตรการสนับสนุน (Assurance Package) เพื่อบรรเทาผลกระทบจากการปรับภาษีโดยเฉพาะสำหรับครัวเรือนที่มีรายได้น้อยและปานกลาง ขณะที่ภาคธุรกิจมีการออกคู่มือ (E-Tax Guide) ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับกฎเกณฑ์และวิธีการปรับระบบต่าง ๆ อาทิ ระบบการออกใบกำกับภาษี การออกใบแจ้งหนี้ และระบบบัญชี ให้สอดคล้องกับอัตราภาษีใหม่

ประโยชน์จากการปรับขึ้น VAT

1. **ภาครัฐมีรายได้เพิ่มขึ้น** สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายสาธารณะหรือใช้แก้ไขปัญหาที่ประเทศกำลังเผชิญ ซึ่งประสบการณ์ในหลายประเทศ พบว่า ภายหลังการขึ้นอัตรา VAT รายได้ของรัฐเพิ่มขึ้นในทันที อาทิ **ประเทศญี่ปุ่น** ที่ขึ้นอัตรา VAT จากร้อยละ 5 เป็นร้อยละ 8 ในปี 2557 ทำให้รายได้จาก VAT เพิ่มขึ้นจาก 5.2 ล้านล้านเยน เป็น 16 ล้านล้านเยน ขณะที่**สหราชอาณาจักร** ที่เพิ่มอัตรา VAT ในปี 2554 จะเพิ่มรายได้ได้ 12.1 พันล้านปอนด์ ซึ่งการที่รัฐมีรายได้เพิ่มขึ้นจะช่วยฟื้นฟูฐานะทางการคลังและปรับสมดุลทางการคลังของรัฐบาลให้ดีขึ้น โดยกรณีของสหราชอาณาจักร การปรับขึ้นอัตรา VAT ช่วยให้รัฐลดการกู้ยืมลงทำให้นี้สาธารณะไม่ปรับเพิ่มขึ้น

2. **ประชาชนจะได้รับสวัสดิการเพิ่มขึ้นและครอบคลุมมากขึ้น** โดยเฉพาะการขึ้นอัตรา VAT ที่ระบุวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจนเพื่อการจัดสวัสดิการ อาทิ กรณีของ**ประเทศญี่ปุ่น** มีมาตรการสนับสนุนการศึกษาฟรีสำหรับเด็กปฐมวัยและกลุ่มเด็กเล็กอายุ 3 - 5 ปี ซึ่งจะทำให้เด็ก 2 ล้านคน สามารถเข้าเรียนอนุบาลได้ฟรี³⁴ รวมถึงสนับสนุนค่าใช้จ่ายสำหรับเด็กแรกเกิดถึง 2 ปี สำหรับครัวเรือนรายได้น้อย โดยมาตรการข้างต้นเน้นส่งเสริม

แผนภาพ 19 การสื่อสารถึงสาเหตุการปรับขึ้นของประเทศสิงคโปร์

ที่มา : Ministry of Finance of Singapore

³⁴ News on Japan, 2025. Japan expanding free preschool, part of Abe's \$17.5bn spending.

ความสำคัญของการศึกษาก่อนวัยเรียน รวมถึงต้องการลดค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็ก เพื่อแก้ไขปัญหาอัตราการเกิดที่ต่ำของประเทศ ขณะที่**ประเทศสิงคโปร์**ได้นำงบประมาณส่วนหนึ่งไปใช้ในการดูแลผู้สูงอายุผ่านโครงการ Silver Support ซึ่งเป็นมาตรการช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องสำหรับผู้สูงอายุที่อายุ 65 ปีขึ้นไป ที่มีรายได้น้อย โดยปี 2566 งบประมาณสนับสนุนโครงการเพิ่มขึ้นเป็น 595 ล้านดอลลาร์สิงคโปร์ จาก 581 ล้านดอลลาร์สิงคโปร์ ในปี 2564 เช่นเดียวกับจำนวนผู้รับความช่วยเหลือที่เพิ่มขึ้นเป็น 260,000 คน ในปี 2566 จาก 249,000 คน ในปี 2564 นอกจากนี้ ในปี 2568 เงินสนับสนุนโครงการ Silver Support จะถูกปรับเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 20 และเกณฑ์รายได้ครัวเรือนต่อเดือนจะขยายจาก 1,800 ดอลลาร์สิงคโปร์ เป็น 2,300 ดอลลาร์สิงคโปร์ต่อคนอีกด้วย³⁵

3. **การขยายฐานภาษีและลดการหลบเลี่ยงภาษีในระบบได้มากขึ้น** เนื่องจาก VAT จัดเก็บในทุกขั้นตอนของห่วงโซ่การผลิต/จำหน่าย ทำให้ระบบการออกใบกำกับภาษีมีกได้รับการพัฒนาควบคู่กับการดำเนินการเพิ่มอัตรา VAT ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ภาครัฐสามารถตรวจสอบเส้นทางการจัดเก็บภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ประเทศโคลัมเบีย และญี่ปุ่นมีการดำเนินการ นอกจากนี้ บางประเทศยังมีการใช้อัตรา VAT เพื่อสร้างความเท่าเทียม อาทิ **ประเทศอินโดนีเซีย** มีการปรับเพิ่มอัตรา VAT สำหรับกลุ่มสินค้าและบริการฟุ่มเฟือย อาทิ เครื่องบินส่วนตัว เรือยacht และบ้านหรู จากร้อยละ 11 เป็นร้อยละ 12 ซึ่งบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2568 ที่ผ่านมา นอกเหนือจากสินค้าและบริการดังกล่าวยังคงเก็บในอัตราที่ร้อยละ 11 ซึ่งช่วยในการจัดสรรทรัพยากรจากคนที่ร่ำรวยมากกระจายไปยังคนกลุ่มอื่น

ทั้งนี้ สำหรับกรณีของประเทศไทย จากงานศึกษาของศูนย์วิจัยกสิกรไทย เรื่อง ความเสี่ยงทางการคลังไทย ทางรอดและบทเรียนจากต่างประเทศ พบว่า หากประเทศไทยปรับขึ้นอัตรา VAT ร้อยละ 1 จะสามารถเพิ่มรายได้ให้แก่ภาครัฐถึงร้อยละ 0.5 ของ GDP หรือคิดเป็นมูลค่าประมาณ 93,000 ล้านบาท (เมื่อใช้มูลค่า GDP ของปี 2567) โดยเมื่อนำรายได้ที่เพิ่มขึ้นดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายงบประมาณสำหรับโครงการที่สำคัญ

ในปีเดียวกัน อาทิ 1) โครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ที่ใช้งบประมาณ 91,000 ล้านบาท และมีผู้สูงอายุได้รับเบี้ยยังชีพจำนวน 11.5 ล้านคน 2) โครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ที่มีการใช้งบประมาณ 55,800 ล้านบาท ซึ่งครอบคลุมผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ 13.5 ล้านคน ได้เกือบ 2 ปีงบประมาณ และ 3) โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด ที่ใช้งบประมาณ 17,600 ล้านบาท และช่วยเหลือเด็ก 2.3 ล้านคนได้ถึง 5 ปีงบประมาณ³⁶

³⁵ CPF Board, Government of Singapore, 2566

³⁶ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2568. รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย

จากประสบการณ์การขึ้น VAT ของต่างประเทศที่กล่าวมาข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่า การออกแบบนโยบาย และมาตรการรองรับที่เหมาะสมและรอบด้าน จะสามารถช่วยลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นแก่สังคมได้ โดยต้องมีการเตรียมความพร้อมอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การกำหนดเป้าหมายในการปรับ VAT การศึกษาและคาดการณ์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น การสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจกับประชาชนและภาคธุรกิจ การออกมาตรการบรรเทาผลกระทบเฉพาะกลุ่ม โดยเฉพาะผู้มีรายได้น้อย และการกำหนดทิศทางการใช้รายได้ที่โปร่งใส โดยการปรับขึ้นอัตรา VAT ต้องพิจารณาบนพื้นฐานของความจำเป็นทางการคลัง ความพร้อมของระบบจัดเก็บภาษี และภาวะเศรษฐกิจที่เหมาะสม ขณะเดียวกัน ยังต้องพิจารณาปรับปรุงการจัดเก็บภาษีให้มีประสิทธิภาพ เพื่อลดช่องว่างของการเสียภาษี เพื่อให้การปรับขึ้นอัตรา VAT เป็นกลไกสำคัญในการสร้างความยั่งยืนทางการคลังของประเทศในระยะยาว

